

MÁLTEIGURINN

Syntax

Í Dimmalætting fyrri tann 28. júní stendur hendan lýsingin (yvirskrift) á síðu 13:

Uppþoka av lesandi til Náttúruvísindadeildina

Og á síðu 14 stendur hendan:

Kunngerð um upptöku av leysum dýrum á almennari jörð í Tórshavnar kommunu

Báðar lýsingarnar eru um upptöku. Tann fyrri um upptöku av studentum á náttúruvísindadeildina á Fróðskaparsetrinum, og hin um upptöku av útløguköttum og harraleysum hundum, sum kunnu risikera at blíva avlívaðir av býráðsins hjartalæysu deyðspatrulju.

Tá ið nú sama orðið - upptøka - verður brúkt, so spyr tann hugsunarsami lesarin kanska, um ikki vandi kann vera fyrri, at bland kemur í, og at studentarnir verða avlívaðir, meðan útløgukattarnir fara at hava góðalív á Fróðskaparsetrinum?

Hesin vandin er ikki. Og tað av tveimum grundum. Tann fyrri er, at vit av kontekstinum (samanhanginum) greitt siggja, hvørjir klientarnir eru. Tann seinna er, at orðið 'upptøka' (sum so nógv onnur orð) kann hava fleiri týðningar. Í lýsingini hjá Fróðskaparsetrinum er talan um imatrikulering, t.e. innskriving til studium á hægri læristovni. Men í lýsingini frá Tórshavnar býráð er talan um at fanga leysgangandi katiar. Hetta er danskt cancellimál: optagelse af herreløse hunde etc.

Vit hava eisini orðið 'upptak' í týðninginum rudding: tað verður eitt ordans upptak, tá ið gestirnir eru farnir. Orðið 'upptøka' er eitt samansett navnorð við hjáorðinum 'upp' sum tað fyrri liðið. Orðið kemur av sagnheitinum 'taka upp', og tað verður eisini brúkt sum samansett sagnorð: upptaka ein film, upptaka nýggjar limir. Onkur heldur, at tað er skeivt at siga 'upptøka', vit skulu bara siga 'taka upp'. Men her mangla greiðar reglur í føroyskum, og síðan 1908 er eingin grammatikk komin.

Í sagnheitum við ávíri er høvuðsreglan í føroyskum tann, at ávírið (objektið) kemur inn í millum sagnorðið og hjáorðið. Tað eitur at *taka ein film upp* - og ikki at *taka upp ein film*, sum vit ofta hoyra í útvarpinum. Hetta kann vera eingilskt og íslenskt, men føroyskt er hetta ikki. Vit taka tað mista upp, taka lokið av, taka hjallin niður, taka onkrum okkurt illa upp, taka proppin úr, taka spurningin uppafur, bera bókina aftur, draga báttin oman, gera skálkinum gott osfr. osfr. Undantøk eru t.d. at taka upp eplir, taka upp annan tátt. Vit leggja saman hendur, men vit leggja eyguni saman og leggja áramar inn, tá ið vit ikki longur orka at hoyra útvarpið siga, at *amerikánar* siga við *albánar*, at teir skulu byggja uppafur landið.

Maðurin, sum fer av húsnum klokkan sjey á kvøldi, sigur við konuna: »Tak mær Dag og viku upp«. »Gaman í«, svarar konan, »viss tú syrgir fyrri, at eitt tómt band er í húsnum, so skal eg taka alt kvøldið upp«. Hevði konan sagt: taka upp alt kvøldið, so var 'alt kvøldið' ikki ávíri, men tóðarhjálið, og so var meiningin eisini ein onnur.

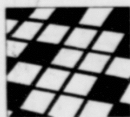
Sum vit sá í innganginum, var brúkið av orðinum 'upptøka' í tveimum heilt ymskum týðningum ikki meiningforstýrandi. Eingin óttast, at studentar og útløgukattar verða forvekslaðir og enda á skeivum og lagnutungum stað. Harafurtímóti gevur plasingin av 'alt kvøldið' prinsipiellán týðningsmun.

Vit taka ein motor sundur, vit taka eina sending upp, vit geva skarvin yvir, og vit taka annað skinn um bak. Soleiðis er føroyskur setningsbygningur. Men av órannsakiligum grundum er útvarpið tey seinnu ári farið at *liða sundur málið*, koyra um koll setningslærana og geva okkum fyrri *breyð steinar*.

D

123	BÍÐUR NÚÐAR	DÝR	STATUR	KRÓNA	"ÚTÍ"	LONG Á	ROYK	TÍÐUR BÍÐUR	NUNNAR	KONA	ALFA	ITALIA	KÓSK	DALUR Í USA		
FJALL Í USA															FARMER TEENING	STATUR Í USA
EGJALDA NIDUR										ROMAR- TAL	VÆTÁ LITUR			2		
HÝÐ- LJÓÐ				FUGL	SVÁVUL		RÓÐNE EITT		KELI- NAVN NORGE				FLENNÁ BYUR Í SCHWEIZ			
SVÍI					BYUR Í PAKISTAN							KONA	FELAGI			
VÍÐUR -?					ÍÓÐ		ITALIA NULL		ÁSKRIFT		MABUR					
HÓYSGJ					BARN TESTA- MENTI			3	STATUR FOTO- APPARAT		SPILLA					
HYÐUR GEN	REEL						GOODE BYUR Í MAROKKO			VARN- INGUR				4	CARBON	
	HEILT									TRONGO					HULL	
	MUMUS STATUR									SEYMA						
TYGUN				KELI- NAVN	MABUR	VAKRAN	5				GEN- TILFAR				URAN	
KONA					LETTA- SKRIFT				AKUR- EYRI				VOLT	KANNA		6
BYUR MOCHAN BIQUE					GULL			BYUR Í USA		ALFA				LAND		
ABER- DEEN	FJALL							URAN								
	FRÓÐA								TRURO		7	MAVN				
						ROMAR- TAL		MABUR SPAKU- LIGA					VOKAL- AR		TONS	
SKEL					"EINA"								VEIT		EINS	
	TVÍ- LJÓÐ		SVÍI		MABUR			URAN		SPÍRI					SKAPPA FELAG	
	STATUR LITUR				NEON			SANNEKE		FÁ TÆR		KONA			HJÁKÓÐ	
VATN												TRÍ- EINDIN		A		NITRO- GEN

(C) F. B. 1997

KROSSORDAGÁTA

Loysnin frá seinastu viku Loysunarorðið: GRØNANES

O	V	A	R	I	V	E	G	U	R	V	Á	L	U	R
M	N	I	B	A	R	I	V	E	G	U	R	T	U	
A	U	T	O	K	I	N	A	I	Ø	F	Ø	R		
N	O	D	I	K	K	Á	L	G	V	A				
L	U	N	D	A	N	S	R	H	V	Ø	N	N		
O	N	A	U	V	E	G	A	E	U	R	E			
P	V	S	N	E	I	T	E	Y	Ø	Ø	Ø			
V	E	S	T	M	A	N	N	A	G	Y	R			
M	I	D	A	L	S	B	R	E	K	K	A	R	A	N
J	U	K	E	B	I	T	R	Ø	L	J				
K	A	R	I	S	M	A		H	Ø	R	Ø	A	R	Á
M	L	Ú	S	N	K	V	I	G	A	N	D	A	L	
122	I	T	T	R	E	H	V	N	E	K				
S	A	L	T	U	R	T	S		G	I	N	A	R	
I	I	F	L	A	T	I	S	Ø	U	R	R	Á		
F	I	T	J	A	B	E	A	C	H	R	A	K	R	

Hvønn leygardag

er krossordagáta í blaðnum. Drigið verður millum røttu inn-sendu loysnir. Vinningurin er ein bók frá Bókadeild Føroya Lærarafelags ella Føroya Skúlabókagrunni. (Krossa av á listanum høgumegin, hvørja tú best kundi hugsað tær). Fyri at verða við í dráttinum um vinningin, má loysunar-orðið vera okkum í hendi í seinasta lagi hósdagin. Vinnarin verður saman við loystu gátuni kunngjørdur í blaðnum næsta leygardagin.

Sendið loysunarorðið til: Sosialurin, Box 76, 110 Tórshavn - og viðmerkið »Krossordagáta nr. ...« á bjálvan.

Vinnari: D. Eyðunsdóttir,
við Sjógv,
Kollafirði

Loysunar-
orðið:

Navn:

Bústaður:

Bygd/býur:

Lesið føroyskt - hugsið føroyskt!

Frá
BÓKADEILD
FØROYA LÆRARAFELAGS:

- ☐ Ljósini slókna
- ☐ Søgur úr Port Janua
- ☐ Biblían í orðum og myndum
- ☐ Indiánararnir. Søgur um upprunafólkið í Norðuramerika
- ☐ Mangt er millum himmal og jörð

Frá
FØROYA
SKÚLABÓKAGRUNNI:

- ☐ Samfelagsfrøði 1. Tú og samfelagið
- ☐ Heimssøga 1
- ☐ Søgur um hini
- ☐ Lív og gróður
- ☐ Orðaskyn. Mín fyrsta orðabók

Bøkur og annað tilfar
- bæði innan og uttan skúlagátt.

DANNY TRANSPORT

- tá okkurt
skal koyrast
ella goymast

Tlf. 19192